

NAUČ SE INKLUZI ZDOLA

Tento text vznikl proto, že se s vámi chceme podělit o to, co a jak děláme a proč to děláme. Věříme, že naše zkušenosti vás mohou inspirovat a pomoci vám s inkluzí právě tam, kde se s ní během svého každodenního fungování setkáváte - ať už je to ve škole, v práci nebo třeba na fotbale.

Příjemné čtení Vám přeji autorky Hana Syslová a Zuzana Hallová.

Erasmus+

CIZINEC NEBO PŘÍCHZÍ?

*Nejčastěji používanými
termíny jsou cizinec či
migrant. My raději
používáme výraz příchozí,
protože si myslíme, že
nevyvolává tolik negativních
asociací a dokáže pojmut
větší spektrum lidí, kteří do
Česka nebo na Slovensko
přicházejí žít.*

Brožura vznikla v rámci projektu Increasing Capacity for increasing
Community (INCAINCO 2019-2-CZ01-KA105-061564) díky finanční
podpoře Erasmus plus Evropské unive.

JAKÁ INKLUZE A PROČ JI MÁME CHTÍT?

Nový evropský Akční plán integrace a inkluze pro období 2021–2027 formuluje inkluzivitu a otevřenost jako základní pilíř způsobu života evropské společnosti, integrace do ní je proto právem i povinností všech obyvatel Evropy. Inkluze je zde chápána jako sociální investice, která je výhodná pro lokální komunity a pro dlouhodobou prosperitu našich společností a stabilitu našich ekonomik. Proces inkluze zahrnuje hostující společnost, která by měla vytvořit možnosti pro plnou ekonomickou, sociální, kulturní a politickou účast příchozích a zahrnuje také adaptaci příchozích, kteří nabývají ve vztahu k nové zemi pobytu všechna práva, ale i zodpovědnost.

Integrace je zároveň pojímána jako oboustranný proces, v němž evropská společnost aktivně vytváří podmínky pro plnohodnotný život příchozích, kteří se na oplátku přizpůsobují právům a povinnostem platným v zemích svého nového domova.

Abychom toho dosáhli, je potřeba posilovat jak znevýhodněné tak komunity aby byly silné a soudržné. Na základě těchto premis vzniklo portfolio ***Promoting our European way of life***, které hlásá, že na každém záleží, že by nikdo neměl být ponechán na pospas a že všichni by měli být schopni uplatňovat svá práva a mít přístup k příležitostem a bezpečnosti.

ZDOLA NEBO SHORA?

Inkluzi tedy rozumíme jako dlouhodobému komplexnímu procesu, při kterém dochází k úplnému začlenění člověka do společnosti, tedy ve všech sférách odpovídajících pestrosti života.

Nejde tedy pouze o inkluzi v rovině sociálně-právní, která je zaměřena spíše na samotnou možnost v České republice, respektive ve Slovenské republice existovat a zapadnout do nějakého legislativního rámce upravujícího podmínky tohoto pobytu a která je jakýmsi pomyslným minimem. Jde o inkluzi, jejímž cílem je to, že se příchozí stane plnohodnotným členem společnosti a jako takový se může podílet na jejím směřování a rozvoji.

NESEHNUTÍ i Mareena se ve svých aktivitách dlouhodobě soustřeďují na inkluzi „zespodu“ skrze neformální volnočasové, vzdělávací a komunitní aktivity. Tyto aktivity představují efektivní a atraktivní způsob, jak příchozí mohou v novém prostředí získat a rozšířit potřebné vědomosti a schopnosti důležité pro jejich každodenní fungování v rámci nového společenství. Usnadňují jim navázání a posílení sociálních vazeb, zvyšují rozmanitost jejich sociálních sítí a v neposlední řadě rozšiřují obzory a možnosti jejich seberealizace. Možnost setkávání se a interakce s lokálními komunitami je pro příchozí důležitá jak ve škole a v kanceláři, tak ve sportovním klubu nebo v sousedství.

*Společné akce ať už
vzdělávací, kulturní či
sportovní sbližují, a tím
napomáhají v boji proti
xenofobii, vyloučení či
radikalizaci společnosti.*

INKLUZE SKRZE VZDĚLÁVÁNÍ

Během našich komunitních a vzdělávacích akcí se setkáváme s lidmi, kteří chtějí být aktivními, více participovat na své komunitě, podílet se a ovlivňovat to, co se kolem nich děje. Liší se ve svých znalostech (ať už teoretických či praktických), v tématech, o která se zajímají, i ve zdrojích (ať už finančních či časových), které mohou naplňování svých cílů věnovat. Proto se snažíme tyto lidi podporovat formou vzdělávání v daných oblastech, a tak jim umožňujeme plnit si své sny. V rámci projektu ***Increasing Capacity for Increasing Community*** jsme se zaměřili na vzdělávání pracovníků s mládeží v pěti oblastech. Těchto pět oblastí bylo získáno na základě mapování potřeb pracovníků našich organizací (ať už z řad zaměstnaných či dobrovolnictva).

Vzdělávejte v tom, o co má cílové skupina zájem.

Naše cílová skupina je rozmanitá jak věkem, jazykem, tak kulturou. Při chystání vzdělávací akce je potřeba tuto danost vzít na vědomí a pořádně se nad ní zamyslet, co to pro nás znamená. Vě většině případů to znamená, že máme málo informací a potřebujeme je zjistit. Krátký dotazník nebo polostrukturovaný rozhovor s každým účastníkem nám pomůže tyto informace získat a měl by předcházet každé akci, na které máme přihlášené, o kterých nemáme dostatek informací.

Typy informací, které můžeme potřebovat o účastnících*zjistit:

- zájem a znalosti k tématu vzdělávání
- speciální potřeby (na prostor, stravu, ubytování, doprovodná osoba)
- komunikační schopnosti (znalost jazyka - úroveň, potřeba tlumočení)
- praktické a organizační (doprava na místo akce, kontaktní údaje)
- genderová identifikace

*Každý jsme jiný a máme odlišné potřeby.
Ty musíme předem znát a připravit sebe, ostatní
účastníky a účastnice i prostředí tak, aby bylo
zajištěno bezpečné vzdělávací prostředí.*

Nikoho nebaví sedět a poslouchat mluvící postavu (v případě online pouze hlavu). Doba dlouhých přednášek, kde veškerá komunikace plula jedním směrem od přednášejících k posluchačům je pryč. Aspoň v neformálním vzdělávání (a doufejme, že brzy i v tom formálním). Ke změně formátu stačí držet se tří zlatých pravidel, která se nám osvědčila. Lektorující i účastníci a účastnice jsou na stejné úrovni - jsou si partnery, učí se od sebe navzájem. Lekce by měla obsahovat jak teoretické, tak praktické části - návky. Využíváme vhodné metody práce ve skupině a střídáme různé formáty.

*Bezpečný prostor je
nutnou podmínkou
inkluze.*

Kromě těchto tří zlatých pravidel je v tom samozřejmě daleko víc. Protože když chcete mít akci, kde se účastníci cítí dobře a bezpečně, mít vytvořený prostor, kde mohou mluvit a zapojovat se opravdu všichni - je to velká výzva, která před vámi stojí pokaždé znovu. Protože dvakrát se vám stejná skupina na stejném místě a čase nepotká, a tak i když už stejnou akci děláte potřetí, je stále potřebná pečlivá příprava, čas věnovaný do ní se vám vrátí v podobě pozitivních reakcí na akce.

INKLUZE SKRZE KOMUNITNÍ AKTIVITY

Představ si, že žiješ v cizině, kde je všechno nové, nerozumíš jazyku, kultuře ani chování lidí. Znalost jazyka je jednou z klíčových dovedností, které ti umožní se v novém prostředí dobře orientovat, a tou druhou může být někdo, na koho se můžeš obrátit, když potřebuješ s něčím pomoci. Komunitní interkulturní akce jsou skvělou příležitostí, jak právě někoho takového najít. Může to být někdo z příchozích či místních, kdo už tu žije déle a tak se lépe vyzná.

Příchozí jsou často vystaveni sociální izolaci spojené s jazykovými, sociálními a kulturními bariérami, které jim brání stát se plnohodnotnou součástí společnosti a aktivně na ní participovat. Z účasti na veřejných akcích bývají často vyloučeni jen skrze jazykovou bariéru, která jim brání v přístupu k informacím o těchto akcích a pak pro samotné zapojení se během akce. Skrze komunitní interkulturní akce jim chceme kromě usnadnění navázání nových sociálních vazeb také prohlubovat jejich zájem o místní komunitu, aktivní participaci a poznávání lokální komunity a místa, kde žijí, a jeho okolí, aby se zde mohli cítit jako doma a využívat všechny dostupné nástroje usnadňující plnohodnotnou integraci do společnosti.

*Aby akce byla inkluzivní, začíná to již
se sestavením organizačním týmu - aspoň jednu
příchozí osobu byste v něm měli mít. Může to
být i dobrovolník*ice nebo jen externí
spolupracovník*ice.*

Komunitní interkulturní aktivity jsou přínosem i pro místní komunitu a společnost jako takovou. Také pro hostující komunitu je to možnost, jak si rozšířit a obohatit své sociální kontakty, sdílet s nimi své zkušenosti a učit se od sebe navzájem. Respektující a inkluzivní společnost zapojuje všechny zúčastněné strany tak, aby posilovala soudržnost společnosti a napomáhala jejímu všestrannému rozvoji.

Jak udělat komunitní akci inkluzivní?

Je to podobné, jako u vzdělávací akce - potřebujete znát potřeby účastníků a účastnic dopředu a akci jim pokud možno uzpůsobit. Jak asi sami tušíte, posílat dotazník před použitím draků nebo piknikem nemá moc smysl. Nezoufejte, řešení je jednoduché! Přizvěte příchozí do svého organizačního týmu! Nejde o počet ani reprezentativní vzorek, spíše o to, aby byl prvek zahrnut - klidně stačí i jeden jediný. V průběhu organizace akce si tak sami budete postupně uvědomovat, na co se připravit (aha, plakát musí být dvojjazyčný, zvládneme na akci tlumočit, nebo určíme jen jeden komunikační jazyk a jaký to bude, atd.).

Během spolupráce se budete mít možnost lépe poznat a získáte lepší vhled do toho, jak inkluzivní akci, její komunikaci a samotnou realizaci provést. I když to může pro váš tým znamenat vyšší nároky na kapacity při přípravě akce, berte to jako investici, která se vám mnohonásobně vrátí, například v rozvoji těchto kompetencí:

- Interkulturní komunikace
- Komunikace v cizím jazyce
- Koordinace a spolupráce v interkulturním týmu
- Komunikace interkulturních akcí směrem k veřejnosti a cílovým skupinám

Jak dostat příchozí na vaši akci?

Tím, že máte v týmu příchozí*ho, získáte v tomto náskok! :) Tato osoba pak může přizvat některé své známé či rodinu, čímž se krásně a přirozeně utvoří komunita kolem celé akce. sociálních kontaktů, ať už známé, rodinu či kamarády. Ale určitě máte okolo sebe další spoustu organizací, které s příchozími pracují a mají s nimi kontakt - nevládní organizace, cestovatelské kluby, volnočasová centra, školy, apod. Oslovte je s prosbou o sdílení mezi své klienty nebo jim nabídněte možnost se do akce zapojit, získáte tím silné spojení.

CHCI VĚDĚT VÍCI!

Ano, bylo to jen krátké a nemohlo se sem vejít vše, protože to bychom museli o tématu vydat hned několik knih, ale to není náš obor, my děláme komunitní a vzdělávací akce :) Připravili jsme si pro vás ale pár užitečných odkazů, které pomohly nám a třeba i vám ukáží, kam pokračovat dál. V rámci neformálního vzdělávání (i s aspektem interkulturního prostředí) doporučujeme příručky Do Evropy hrou a Do Evropy hrou II. Najdete tu jak základní teoretický rámec pro úvod do neformálního vzdělávání, tak i příklady spousty aktivit a vhodných metod práce a formátů.

Pro tvorbu našich vzdělávacích aktivit z pohledu metodologie nám pomohla účast na kurzu Kurzu Kritické myšlení a globální témata, který realizuje brněnská nezisková organizace NaZemi. Můžete si vybrat ze tří variant kurzů, které vám představí výukovou metodu založenou na principu E.U.R. - nebo-li evokace, učení a reflexe. Nám to pomáhá v tom, abychom byli schopni dobře designovat jak celkově vzdělávací akce, tak i jednotlivé lekce, abychom dosáhli předem vytyčených vzdělávacích cílů a mohli přitom využívat metody kritického psaní a čtení, které jsou za nás při vzdělávání podstatnými podmínkami.

A nevíme jak vy, ale my fungujeme v týmu a víme, že je dobré se vzdělávat i v této oblasti. Aby tým dobře dlouhodobě fungoval, je potřeba se o něj starat a pečovat. Co nám pomáhá a jak to u nás funguje, si můžete přečíst v příručce Aktivismus udržitelně aneb Jak změnit svět a nebláznit se z toho. V této publikaci naleznete tipy pro nehierarchickou organizaci kolektivů včetně návodu na kvalitní facilitaci schůzek, úvod do nenásilné komunikace jako nástroje pro řešení konfliktů, základy pro strategické plánování a v neposlední řadě i tipy pro péči o sebe sama i navzájem.